

delse med politisk Frihed. Jeg har netop gjort gjældende, at jeg kalder det Fremskridt, naar en Almueundervisning stiller sig det som Opgave at blive saa udbredt i alle Samfundslag som muligt og navnlig blandt dem, der trænge haardest dertil, medens de tillige faaer Mislerne til at kasse sig Undervisning, naar den med andre Ord stiller sig den Opgave at blive saa grundig og betydelig, at den ikke spinder bort strax efter Skoleis Døgn, men bliver en Lærepeng, som Enhver, der har modtaget den, kan føre med sig ud i Livet. Det kalder jeg Fremskridt, og lige overfor Høriene kommer i det Hele Frihedsbegrebet i den Forstand, hvort det ærede Medlem synes at tage det, slet ikke frem. Selv om man nu imidlertid ledet af et maasse misforstaaet Frihedsbegreb, skulde mene, at Lovforslaget var gaaet for vidt i sin Længde i økonomisk og i personlig Henseende, har jeg jo selv antydet, at Bestemmelsen om en ubøvd Skolegang til det 14—15 Aar, hvor nyttig og ønskelig den end maatte være, ikke kunde betragtes som en afgjort Betingelse fra min Side for Lovforslaget. Med Hensyn til Ordningen af selve Skolegangen i det Hele er der saa vidt jeg har hørt, ikke blevet rejst nogen Indvending imod, at Lovforslaget har søgt at give den en mere samlet Karakter for at forøge dens Virkning og Betydning. Man har antydet, at det kunde være ønskelig — og jeg skal gjerne være med til at gennemføre det — at man gjorde det lettere at indskrænke Antallet af Eleverne i de enkelte Skoler og at bringe det til, at der blev særskilt Rum for hver enkelt Klasse. Alt Slikt vil jeg med stor Glæde gaa ind paa, idet det netop er Noget, som jeg anser for Fremskridt. Dernæst har imidlertid det ærede Medlem til min store Overrækkelse sagt, at Regjeringen vilde have Alt ensformigt; men det er dog saa langt fra Tilfældet, at jeg næsten kan sige, det gjør mig ondt, at mine Udtaleser, saavel her i Salen som i Motiverne, — og jeg maa dog forudsætte, at man har læst Motiverne — ere blevne saa lidt forstaaede og min Grundtanke saa lidt opfattet, at man har kunnet komme til en saadan Mening. Man vil tværtimod i Lovens Indhold finde Hentydning til, at Kommunerne kunne ordne det og det, kunne bestemme Skoletiden, Fordelingen af Skolerne, og tage Bestemmelse om Pugeskolerne eller, som Nogle vilde kalde dem: Smaaskolerne; Navnet kommer det jo ikke an paa. Det er jo netop sagt i Loven og fremhævet i Motiverne, at det var Regjeringens Ønske, om det kunde bringes dertil, at Pugeskolerne eller Smaaskolerne kom til at indtage en betydelig Plads, ligesom ogsaa Regjeringen med Glæde og Interesse havde set, at saadanne Skoler vare komne frem paa mange Steder, men at dertil krævedes saadanne personlige Betingelser, at det maatte vilde være urigtigt allerede nu at opstille saadanne Skoler som Regel. Skulde man imidlertid finde, at det var ønskelig allerede nu

at gjøre dette Skridt, vil man saa lidt finde Modstand derimod fra Regjeringens Side, at denne tværtimod gjerne vil være med til ethvert Forsøg i den Retning. Jeg kommer nu til Fortættelses-skolerne. Er der ikke Frihed, er der ikke Noget, som ganske er overladt til Kommunerne? Det er Kommunerne, som her skulle ordne det Hele og tage Bestemmelse derom. Naar man da taler om Lærerne og det haarde Nag, man vil lægge paa dem, vil jeg blot gjentage, hvad jeg yttrede igaar. Jeg yttrede nemlig ikke, at en Mand kunde udholde at læse 8 Timer daglig hele Aaret igjennem, men her er kun Tale om i 4 Maanedes af Aaret at læse 8 Timer 3 Gange om Ugen. Dette er en saa væsentlig Forskjel, at det undrer mig, at det ærede Medlem har gjort sig den Uleilighed, at søge tilbage til nogle Udtaleser, som jeg har fremstillet for flere Aar siden, men som slet ikke bevise Noget. Jeg opfatter heller ikke denne Sag saaledes, at der egentlig skulde være en Længde paa Læreren. Jeg har fundet det naturligt og har ogsaa omtalt det i Bemærkningerne til Loven, at en af de flere Lærere i Kommunen var nærmest til at paatage sig denne Opgave, idet jeg dog gik ud fra, at han i større eller mindre Omfang kunde finde Hjælp hos Andre, thi jeg tror paa, at der er nogen Interesse for en alvorlig og grundig Oplærelse af den opvoksende Ungdom hos os; men vil man gaa det Skridt og tilføje, at det skal være en Lærer, som dertil er villig, skal det ikke møde den mindste Modstand hos mig, thi det er heller ikke min Mening at ville paabyrde en Skolelærer dette Over, naar han føler sig trykket deraf. Jeg tror imidlertid, at det for mange Lærere vilde være en Glæde og en Forsrikkelse at have en Opgave, der gik lidt ud over det Almindelige, især naar han fik Hjælp hos Andre, og naar han desuden fik et vederlag, der vel i og for sig var beskedent, men dog kunde have nogen Betydning for ham som Tilleg til hans Løn. — Hvad Kommunerens Stilling angaar, er det ogsaa mærkeligt, at man ikke har villet tage Hensyn til det sidste Afsnit af Lovforslaget, hvor der netop forelaas gives baade de underordnede, men navnlig ogsaa de overordnede Myndigheder, nemlig Skoleaadene, en betydelig større Myndighed, end de før have haft, idet jeg har ønsket at stille dem saa frit som muligt og ikke har troet at maatte gjøre Fordring paa noget Samtykke fra det ene eller det andet Ministerium med Hensyn til Brugen af de betydelige Tilskud fra Statens Side, som man mærkelig nok er gaaet spurøst hen over, medens man tidligere lagde betydelig Vægt paa, at Staten viste sin Interesse ved ogsaa at yde sit Bidrag. Det er mig derfor ganske uforklarligt, hvorledes man, selv efter det Standpunkt, som den ærede Taler indtager, skulde kunne komme til den Resultat, at det var bedst nu at ståre den hele Forhandling over og lade